

De Oorlog, 3 juli 1914

[DE TIJD, No. 20320]

[Vrijdag 3 juli 1914]

Inhoudsopgave 3 juli 1914

[DE TIJD, No. 20320]1
 Betoogingen te Weenen.1
 Poolsche onlusten.1
 Franz Ferdinand en het Eucharistisch Congres.1
 De moord op Franz Ferdinand.1
 BUITENLAND.2
 ALGEMEEN OVERZICHT.2
 Uit het leven van Franz Ferdinand.3

5

Betoogingen te Weenen.

WEENEN, 3 Juli. (Reuter.) De gisteren gehouden betoogingen namen op enkele plaatsen een ernstig karakter aan. De politie moest van de blanke wapens gebruik maken. Doch niemand werd gewond. Onder algemeen gejuich werd een Servische vlag verbrand. De politie belette de menigte om naar den Hofburg en naar de Russische ambassade te trekken; zij had de Servische ambassade, de toegangen tot de woning van den Servischen gezant en de Servische kerk afgesloten.

Poolsche onlusten.

WEENEN, 3 Juli. (Reuter.) Het "Neues Wiener Tagblatt" meldt, dat te Stanislaw gisteren anti-Duitsche betoogingen plaats hadden. Een uit duizenden bestaande menigte wierp met steenen naar de woning van ds. Zoehler, den leider der Duitschers in Galicië, en verbrijzelde de ruiten in diens woning. De Evangelische scholen, de weldadigheidsinstellingen onder den predikant staande en de Evangelische kerk werden niet gespaard. De winkel van een Duitschen koopman werd verwoest. De politie nam verschillende betoogers in arrest. De betooging wordt als wraakoefening beschouwd voor het onrecht, den Polen in Brelitz aangedaan.

Franz Ferdinand en het Eucharistisch Congres.

Vele Franschen – schrijft de Parijsche "Croix" – hebben aartshertog Franz Ferdinand voor het laatst gezien op den heerlijken feestdag, toen het volk van Weenen in zijn devotie vereenigde de met fonkelende diamanten omgeven H. Hostie en den eerbiedwaardigen keizer, gebogen onder zijn zwaar geborduurd mantel, God en Franz Jozef, den Koning der koningen en den keizer der aarde, die in gouden koetsen, sieraden uit den tijd van Maria Theresia en getrokken door zestien prachtige paarden, in een plechtigen stoet volgden. Er kwamen nog andere karossen te voorschijn gebracht uit het diepst der historie, naar de werkelijkheid van dien grauwen dag. Daarna volgde de aartshertog-troonopvolger, eenvoudig en in gebed. De toeschouwers wezen elkaar naar den toekomstigen keizer, doch hij, in zijn aanbidding, scheen geen oog te hebben voor wat om hem heen geschiedde. Zijn kalm oog was gericht op het Allerheiligste. De zware knevel van deze soldaten-figuur verborg den mond, die een gebed sprak. Zeker, de man, die aldus de processie volgde, dacht niet aan een kroon, doch aan het eeuwig leven en aan het heil van zijn ziel. Hij heeft niet geregeerd, maar hij heeft meer gedaan; hij heeft geleefd als Christen.

De moord op Franz Ferdinand.

De woorden van Aartsbisschop Stadler, dat Serajewo vol moordenaars was en dat het wel onmogelijk moest zijn voor den aartshertog om aan den dood te ontsnappen, worden bevestigd door de ontdekking van bommen, die op verschillende plaatsen zijn neergelegd: bommen onder de ontbijttafel in den konak, bommen tusschen de takken der boomen, bommen in de huizen. Elf individuen, beschuldigd van medeplichtigheid, zijn gearresteerd. De moordenaar Prinzip zeide, dat hij een fleschje met vergif bij zich had om zich te zelfmoorden, doch dat hij dit fleschje verloren had. Het is verbazingwekkend, dat, terwijl toch de gevaarlijke toestand bekend was en de Servische gezant den aartshertog bezworen had van zijn reis af te zien, de troonopvolger niet genoegzaam kon beschermd worden. Treffende bijzonderheid: De eerw. zusters van de Congregatie van den H. Joseph hebben aan het dochttertje der slachtoffers den bidstoel aangeboden, waarop de hertogin in hun kapel haar laatst gebed sprak.

55

BUITENLAND.

ALGEMEEN OVERZICHT.

Vandaag worden de vorstelijke slachtoffers van den dubbelen moord te Serajewo
60 begraven. Gisteravond ten tien uur kwam te Weenen de rouwtrein aan. Langs alle
stations, die op de reis van Triest af gepasseerd werden, stonden de autoriteiten en
de vertegenwoordigers van vereenigingen en corporaties aan het station om aan de
overledenen een stille hulde te brengen. Te Weenen waren aartshertog Karel Franz
Jozef, verschillende hoogwaardigheidsbekleeders van het Hof en een aantal officieren
65 aan den trein, en langs de straten stonden dichte menschenmassa's, die, toen de
lijkwagens voorbijreden, hun ontroering niet konden bedwingen. De begrafenis zal
zich, zooals reeds gemeld werd, kenmerken door eenvoud. Niet slechts de Duitsche
keizer, doch ook zijn broeder prins Heinrich heeft zijn reisplan naar Weenen
opgegeven en uit Londen wordt gemeld dat, tengevolge der beschikkingen van het
70 Oostenrijksche hof in zake de begrafenis, er voor koning George geen aanleiding
bestaat, om zich, hetzij door prins Arthur van Connaught hetzij door den hertog van
Teck, bij de plechtigheid te doen vertegenwoordigen. De verkoudheid des Duitschen
keizers en allerhoogstdezeszelfs vrees voor spit in den rug, schijnt een onhandig
gelegenheidsverzinsel te zijn, dat veel beter achterwege ware gebleven, nu zelfs uit
75 hofkringen verzekerd wordt, dat de ongesteldheid van den keizer niets te beteekenen
heeft en zij niet de minste aanleiding tot bezorgdheid geeft, ja dat men veeleer
vermoedt dat Z. M. meer ter wille van den keizer van Oostenrijk, om n.l. dezen het
vermoeiende ontvangstceremonieel te besparen, van de reis heeft afgezien, dan wegens
zijn ongesteldheid.

Het Hof te Belgrado heeft – evenals alle andere – den rouw aangenomen. Doch dit
uiterlijk ceremonieel zal zeker niet den minsten kalmeerenden invloed kunnen
uitoefenen op de verbitterde stemming die thans in de monarchie heerscht tegen de
Serviërs. Uitdagende redevoeringen als die van den Servischen koopman Nikolisj te
Serajewo en bekentenissen zooals ze thans zijn afgelegd door de beide moordenaars,
85 kunnen slechts werken als olie op het vuur. Volgens het Serajewo'sche blad "Aszet"
hield de genoemde Serviër Woensdag een opruiende redevoering tot het volk, waarin hij
o. a. verklaarde dat eerstdaags duizenden Servische soldaten naar Serajewo zouden
komen om wraak te nemen wegens de plundering van de Serviërs; koning Peter en
kroonprins Alexander zouden, zoo snoefde en loog hij, heden – Vrijdag – ochtend ten
90 drie uur Serajewo binnenrukken, terwijl ook het Russische leger gemobiliseerd was. De
gendarmerie nam Nikolisj gevangen. Hij werd onmiddellijk voor den krijgsraad
gebracht, en men verwachtte dat, indien zijn redevoering juist was weergegeven,
Nikolisj waarschijnlijk gisternacht zou worden gefusilleerd. Dezen man was het Pan-
Slavisme blijkbaar leelijk in het hoofd geslagen. Doch van zulke individuen gaat
95 juist voor vorsten en volken het gevaar uit! Volgens sommige Boedapester bladen
zouden er zeer ernstige aanwijzingen bestaan, dat de secretaris van de Groot-
Servische vereeniging "Narodja Obarna", de majoor van het Servische leger
Pribicsewitsj, aan den aanslag medeplichtig was, en dat door zijn bemiddeling de
moordenaars de bommen kregen uit het legerarsenaal te Krajugewatz. Pribicsewitsj was
100 vroeger luitenant in het Oostenrijksch-Hongaarsche leger. Hij werd bij het
hoogverraadproces te Agram tot gevangenisstraf veroordeeld. Zeker is – de moordenaar
Tschabrinowitsj heeft het gisteren in een verhoor bekend – dat hem en zijn
medeplichtige zes bommen en evenveel revolvers uit het arsenaal te Kragujewatz
beloofd waren, op voorwaarde, dat zij zich stipt zouden houden aan zekere bepalingen.

Hij en Prinzip, die het moordplan eenige weken geleden in een koffiehuis te Belgrado
105 hadden beraamd, stelden zich toen in verbinding met majoor Prebicsewitsj van den
Servischen generalen staf die hen verwees naar een bekend comitadj, (lid van een
revolutionnair comité) Tsjiganowitsj geheeten. Het resultaat hiervan was, dat hun het
hierboven genoemde getal bommen en revolvers ter beschikking zou worden gesteld, mits
zij nog vier personen wisten over te halen om zich bij hen aan te sluiten. De bommen
110 moesten zij met de rechterhand wegslingeren en daarop onmiddellijk cyankali innemen,
dat hun eveneens welwillend werd verstrekt! De beide individuen slaagden er in nog
twee Bosnische studenten Trifoen en Laretsj geheeten, voor hun moorddadig plan te
winnen. Zij trokken langs verschillende wegen en in een banketbakkerswinkel aldaar
115 werden op den dag dat de aanslag zou plaats hebben, de bommen door Prinzip verdeeld.
Deze, die zeide de thans over zijn daad spijt te gevoelen, omdat zijn laffe makkers,
die ook bommen hadden moeten werpen, hem in den steek hadden gelaten, verklaarde zich
op hen te zullen wreken en hen te zullen verraden. Hedenochtend zou hij alles
bekennen. De toon van tal van Russische en Duitsche bladen wordt voortdurend
120 scherper, daar de laatste duidelijk te kennen geven dat men "in leidende kringen"
niet slechts te Belgrado, doch ook te Sint Petersburg reeds sinds maanden van het
plan tot een aanslag op den Oostenrijkschen troonopvolger afwist. Deze insinuatie

125 maakt vooral de "Nowoje Wremja" zeer boos, zoodat het blad uitroept: "Is dit nu de
wijze waarop de Duitsche pers betere betrekkingen met Rusland denkt te bevorderen?"
130 In de Petersburgsche "Börsenzeitung", die de beschuldiging aan het adres van Rusland
onbesproken laat, komt er tegen op, dat men de regeering te Belgrado ervan verdenkt
de hand in de samenzwering te hebben gehad en brandmerkt deze verdenking als
onwaardig. Tevens varen de Russische bladen heftig uit tegen de Oostenrijkers, die
135 door pogroms op de Slavische bevolking den dood van den aartshertog trachten te
wreken. Zoo heeft de gruweldaad van twee jonge individuen plotseling al de
gevoeligheid en de sluimerende vijandschap tusschen het Germaansche en het Slavische
element weer doen ontwaken!

Uit het leven van Franz Ferdinand.

135 Abbé Leblanc, die ieder jaar de gast was van den vermoorden aartshertog en zijn
gemalin, vertelt de volgende bijzonderheden: Franz Ferdinand en de hertogin van
Hohenberg kenden geen grooter zorg dan die voor de toekomst en het geluk hunner
kinderen. De aartshertog had over de wijze van opvoeding zijn eigen meeningen; hij
wenschte, dat zijn zoons moedig en verstandig zouden worden; maar bovenal hoopte hij
140 en zijn vrouw in hen ware christenen te zien. Met deze zorg vervuld vroegen zij mij
onlangs bij den H. Stoel een bijzonder verlof te verkrijgen om als gouvernante voor
hun kinderen te mogen hebben een uitgedreven Fransche zuster, wier groote
hoedanigheden beiden hadden leeren kennen, toen zij nog in het klooster leefde. Ik
was zoo gelukkig hun wensch te kunnen vervullen. De aartshertog en de hertogin
145 verborgen overigens hun geloof niet. Ik was hun gast op Belvédère, gedurende het
Eucharistisch Congres te Weenen in 1912. In den nacht voor het sluiten van het
Congres, hoorde ik den aartshertog. Het was één uur. Hij had de manoeuvres in
Transsylvanië verlaten en een reis gemaakt van twaalf uren, om te kunnen deelnemen
aan de sluitings-plechtigheid. Om zes uur was hij reeds op, om zich voor te bereiden.
150 Het was op een Donderdag. Ik herinner mij nog, dat ik 's Zaterdags daarop in zijn
particuliere kapel de H. Mis opdroeg; Franz Ferdinand, de hertogin, hun kinderen en
de gouvernante naderden tot de H. Tafel. Laat me, voegde abbé Leblanc hieraan toe,
deze bijzonderheden vertellen. Ik heb de droeve overtuiging, dat de oorzaak van zijn
tragischen dood te Serajewo mede moet gezocht worden in den haat, dien hij door zulk
155 een christelijk leven opwekte. De aartshertog was een liefhebber van reizen. Zijn
onrustige aard kon zich moeilijk verdragen met de strenge etiquette van het hof te
Weenen en het is voor niemand een geheim, dat vooral door zijn morganatisch huwelijk
een verblijf in de hoofdstad hem soms niet aangenaam was. Wanneer hij niet kon
reizen, trok hij zich terug in een zijner kasteelen. Het liefst verbleef hij in
160 Konopischt; daar had bij zijn vijftigsten verjaardag het volgende huiselijk
tafereeltje plaats. Toen Franz Ferdinand door zijn gevolg en eenige officieele
personen was gelukgewenscht, keerde hij terug naar de huiskamer. Daar stonden zijn
drie kinderen Max, Sophie en Ernst in de kleeding van zijn drie residenties
Konopischt, Artstetten en Bluhnbach en brachten, ieder op eigen manier, hun wenschen
165 ten gehoor.